

Bronnen van pendel

Een overzicht van de beschikbare databronnen voor grensoverschrijdende pendel in België

Inhoudstafel

1	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV) (BE)	3
2	Vlaamse Arbeidsrekening (BE/Vlaanderen)	4
3	RSZ (BE).....	5
4	EAK (BE)	6
5	Census 2011 (BE)	7
6	KSZ (BE).....	8
7	Recensement de la population (Fr)	9
8	Caisse Nationale de l'Assurance Maladie des Travailleurs Salariés (FR)	10
9	Overzicht	10

1 Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV) (BE)

Het RIZIV beschikt over gegevens van de totale grensarbeid. De cijfers komen van de landsbonden die hun leden grensarbeiders meedelen aan het RIZIV. Volgens de Europese verordening 883/2004 wordt het begrip grensarbeider op volgende wijze gedefinieerd: Onder ‘grensarbeider’ wordt verstaan eenieder die werkzaamheden al dan niet in loondienst verricht in een lidstaat maar die woont in een andere lidstaat, waarnaar hij in beginsel dagelijks of ten minste eenmaal per week terugkeert.

Inkomende pendel (werken in België)

De inkomende grensarbeiders die in het buitenland wonen, met name in Frankrijk, Nederland, Duitsland en Luxemburg, en in België werken zijn onderworpen aan de Belgische sociale zekerheid. De uitgaande grensarbeiders wonen in België, maar vallen onder het systeem van sociale zekerheid van hun land van tewerkstelling. De regionale verdeling van de grensarbeiders gebeurt bij het RIZIV op basis van de plaats waar ze ingeschreven zijn in het ziekenfonds. In de praktijk blijkt dat heel wat Franse grensarbeiders die in West-Vlaanderen werken, in Wallonië ingeschreven zijn in een ziekenfonds, wellicht omwille van de taal. Dit fenomeen leidt tot een onderschatting van het aantal Franse grensarbeiders in West-Vlaanderen volgens de RIZIV-cijfers.

Uitgaande pendel (wonen in België)

Betreffende de uitgaande grensarbeid werkt de RIZIV als volgt. Volgens het zogenaamde ‘werklandprincipe’ betaalt een werknemer sociale bijdragen in het land waar hij werkt. Wie dus in een ander EER-land of Zwitserland werkt en in België woont, betaalt zijn sociale bijdragen in die lidstaat. Om in België ook medische verzorging te genieten, moet de werknemer bij zijn buitenlandse ziekenfonds een formulier S1 (vroegere E106 formulier) aanvragen. Is het werkland Luxemburg, dan moet er een ander formulier aangevraagd worden, namelijk het formulier BL1. De formulieren S1 of BL1 die het buitenlandse ziekenfonds afgeleverd heeft, moeten aan het Belgische ziekenfonds overgemaakt worden. De personen die dergelijk formulier overmaken aan een Belgisch ziekenfonds, zijn gekend in de statistieken van het RIZIV, op basis van gegevens van het Nationaal Intermutualistisch College (NIC).

De statistieken van de grensarbeiders worden aldus door de Landsbonden der ziekenfondsen en de Hulpkas opgemaakt op basis van de documenten opening recht, hetzij een bestaande E106, hetzij een S1 document.

Omdat bezoldigden en zelfstandigen al enkele jaren hetzelfde fiscale regime volgen, wordt er vanaf 2010 in de statistieken geen onderscheid meer gemaakt tussen bezoldigde en zelfstandige grensarbeid.

De RIZIV-statistieken geven de toestand weer op 30 juni van elk jaar. Deze bron beschikt over gegevens voor België tot op arrondissementsniveau en naar geslacht.

De gegevens staan publiek en zijn meer in detail opvraagbaar bij de RIZIV

<https://www.riziv.fgov.be/nl/statistieken/grensarbeiders/Paginas/default.aspx>

2 Vlaamse Arbeidsrekening (BE/Vlaanderen)

Steunpunt Werk gebruikt de Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ Gedecentraliseerde statistiek, RSVZ, RSZ, RSZPPO, RIZIV, RVA om de pendelstromen bij de loontrekkenden te berekenen. De loontrekkende binnenlandse werkgelegenheid betreft alle personen vanaf 15 jaar en ouder gekend bij de RSZ of RSZPPO, met een job die in loonverband wordt uitgevoerd tijdens de referentieperiode.

Voor de berekening van de binnenlandse werkgelegenheid wordt beroep gedaan op de reeds uitgewerkte telling van het aantal loontrekkenden (volgens woonplaats) in de Vlaamse Arbeidsrekening. Voor de berekening van de sleutels met de woonwerkverdeling, wordt gebruik gemaakt van de gedecentraliseerde statistieken naar werkplaats van de RSZ en de RSZPPO. De statistische telling van de werknemers naar werkplaats gebeurt door op het einde van het kwartaal het aantal werknemers te tellen bij elke werkgever (vestiging). In de statistieken van de RSZ is de werkplaats gekend op gedecentraliseerd niveau (werkplaats van de vestiging). Bij de RSZPPO is de werkplaats echter gekend op gecentraliseerd niveau (werkplaats van de werkgever).

De gegevens worden berekend voor een jaargemiddelde. De RSZ statistieken zijn per kwartaal beschikbaar en de berekening gebeurt dan ook op basis van de vier kwartalen van het jaar. Het gemiddelde van het eerste kwartaal wordt berekend door het gemiddelde te nemen van de som van het aantal voor 31 december xxxx en 31 maart xxxx+1.

Inkomende pendel (werken in België)

De inkomende grenspendel betreft de inkomende grenspendelaars die als loontrekkende gekend zijn bij de RSZ en RSZPPO.

Uitgaande pendel (wonen in België)

De uitgaande grenspendel zijn de werkenden die wonen in België/Vlaanderen maar werken in een buurland. Toch zijn deze personen niet gekend in de bronstatistieken. Immers, de bronstatistieken baseren zich op de aangiften van de werkgevers met activiteit in België. Indien de werkgever zich in het buitenland bevindt, valt hij niet onder het Belgische sociale zekerheidssysteem en is hij niet gekend in de bronstatistieken. Bijgevolg moet de uitgaande grenspendel als bijschatting worden opgenomen. Er werd gekozen om vanaf 2007 uitsluitend met de RIZIV-statistieken (zie hoofdstuk 1) te werken voor de uitgaande grenspendel. Via het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (eveneens gebaseerd op gegevens van het NIC) worden de gegevens opgevraagd. Deze gegevens – weliswaar beschikbaar voor een jaar eerder dan het referentiejaar – sluiten qua tijdsperiode beter aan bij de brongegevens van RIZIV en laten een verdere verfijning toe om de uitgaande grenspendelaars, zoals gekend in de statistieken van het RIZIV, verder te verdelen naar leeftijd en woonplaats. De RIZIV-statistieken op 30 juni worden weerhouden en deze cijfers worden beschouwd als het jaargemiddelde.

Deze bron beschikt over gegevens voor België tot op resocniveau, geslacht en sector.

Opmerking:

Wat betreft inkomende pendel zijn er een aantal verschillen tussen de statistieken van de Vlaamse Arbeidsrekening (VAR) en de RIZIV-statistieken (zie hoofdstuk 1). Zo vertrekken de VAR-statistieken rechtstreeks van de aangiftes bij RSZ en RSZPPO. Deze aangiftes bij RSZ en RSZPPO hebben

betrekking op jaargemiddelden, terwijl de RIZIV-statistieken de toestand op 30 juni weergeven. Daarnaast kunnen werknemers wel nog ingeschreven zijn bij het RIZIV, terwijl ze bij de RSZ en RSZPPO niet meegeteld worden omwille van bijvoorbeeld loopbaanonderbreking of uitdiensttreding.

De gegevens staan publiek op de website: <https://www.steunpuntwerk.be/node/3132>

3 RSZ (BE)

Inkomende pendel (werken in België)

Inkomende pendel betreft de inkomende grenspendelaars die als loontrekkende gekend zijn bij de RSZ en RSZPPO. Deze bron publiceert kwartaalcijfers op 31 maart, 30 juni, 30 september en 31 december. In de statistieken van de RSZ is de werkplaats gekend op gedecentraliseerd niveau (werkplaats van de vestiging). Bij de RSZPPO is de werkplaats echter gekend op gecentraliseerd niveau (werkplaats van de werkgever). Voor de RSZ-gegevens is de gemeentecode van de werkplaats bekend.

De RSZ gegevens kunnen enkel de inkomende pendel weergeven. De uitgaande pendel is niet mogelijk (zie hoofdstuk 2).

Deze gegevens zijn opvraagbaar bij de RSZ. Deze bron beschikt over gegevens voor België tot op gemeenteniveau, geslacht en sector.

4 EAK (BE)

De steekproefenquête naar de arbeidskrachten is een enquête bij particuliere huishoudens, die over het hele jaar wordt gehouden. Haar voornaamste doelstelling is de populatie op actieve leeftijd (vanaf 15 jaar) op te delen in drie groepen (nl. werkende personen, werklozen en niet-actieve personen), en over elk van deze categorieën beschrijvende en verklarende gegevens te verstrekken. Deze enquête wordt ook in de andere EU-lidstaten uitgevoerd en wordt gecoördineerd door de statistische dienst van de Europese Unie, EUROSTAT. In België wordt de EAK georganiseerd door Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium).

De bedoeling is informatie te vergaren die op Europees vlak vergelijkbaar is, o.m. inzake werkgelegenheids- en werkloosheidscijfers overeenkomstig de definities van het Internationaal Arbeidsbureau (IAB), en daarnaast gegevens te verzamelen en te verspreiden die elders niet verkregen kunnen worden zoals de mobiliteit van de werknemers.

Uitgaande pendel (wonen in België)

Deze bron laat toe om de pendelbewegingen binnen België in kaart te brengen. Voor grensoverschrijdende pendel kan hier de stroom van de populatie op actieve leeftijd (vanaf 15 jaar) met woonplaats België (provincie) naar werkplaats "in het buitenland" worden teruggevonden. Verdere verfijning is niet mogelijk wat deze bron dan ook minder interessant maakt voor grensoverschrijdende analyse.

Meer informatie betreffende de methodiek, IAB definities en metadata kan op de website van Statbel worden teruggevonden.

<https://statbel.fgov.be/nl/themas/werk-opleiding/arbeidsmarkt/werkgelegenheid-en-werkloosheid#documents>

De resultaten van de EAK zijn opvraagbaar bij Statbel, het Belgische statistiekbureau .

5 Census 2011 (BE)

De socio-economische enquête van 2001 betekende het definitieve einde van de klassieke volkstellingen. In 2011 werd een totaal andere methodologie dan bij de vorige volkstellingen gebruikt. Het gaat om de eerste Belgische volkstelling die uitsluitend op basis van administratieve registers gebeurt; de bevolking wordt niet langer rechtstreeks bevraagd.

De referentiedatum van deze momentopname van het land is 1 januari 2011.

De klassieke enquête wordt helemaal vervangen door het gebruik van gegevens die al beschikbaar zijn in administratieve databanken.

De resultaten van de census worden opgeslagen in een datawarehousestelsel, waardoor de verspreiding van resultaten – uiteraard enkel als globale en anonieme tabellen – gemakkelijker wordt. Beleidsmakers, overheidsinstellingen, ondernemingen, universiteiten, studenten, privépersonen enzovoort kunnen de censusgegevens op die manier eenvoudig gebruiken.

De informatie van verschillende administratieve databanken werd onderling gekoppeld om aan de vereisten van de volkstelling te beantwoorden.

- Rijksregister van de Natuurlijke Personen
- Kruispuntbank van Ondernemingen
- Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid
- Algemene Administratie Patrimoniumdocumentatie van de FOD Financiën
- Centraal Referentieadressenbestand
- Bepaalde fiscale gegevens van de FOD Financiën
- Databanken van de gemeenschappen over onderwijs

Gegevens zijn beschikbaar over de plaats waar een persoon zijn professionele activiteit uitoefent (gemeenteniveau) en verblijfplaats geregistreerd in het Rijksregister (gemeenteniveau).

Woon-werkverplaatsingen

In de bestanden die ter beschikking worden gesteld voor analyse is alle grenspendel gecatalogeerd onder de variabele “in het buitenland”.

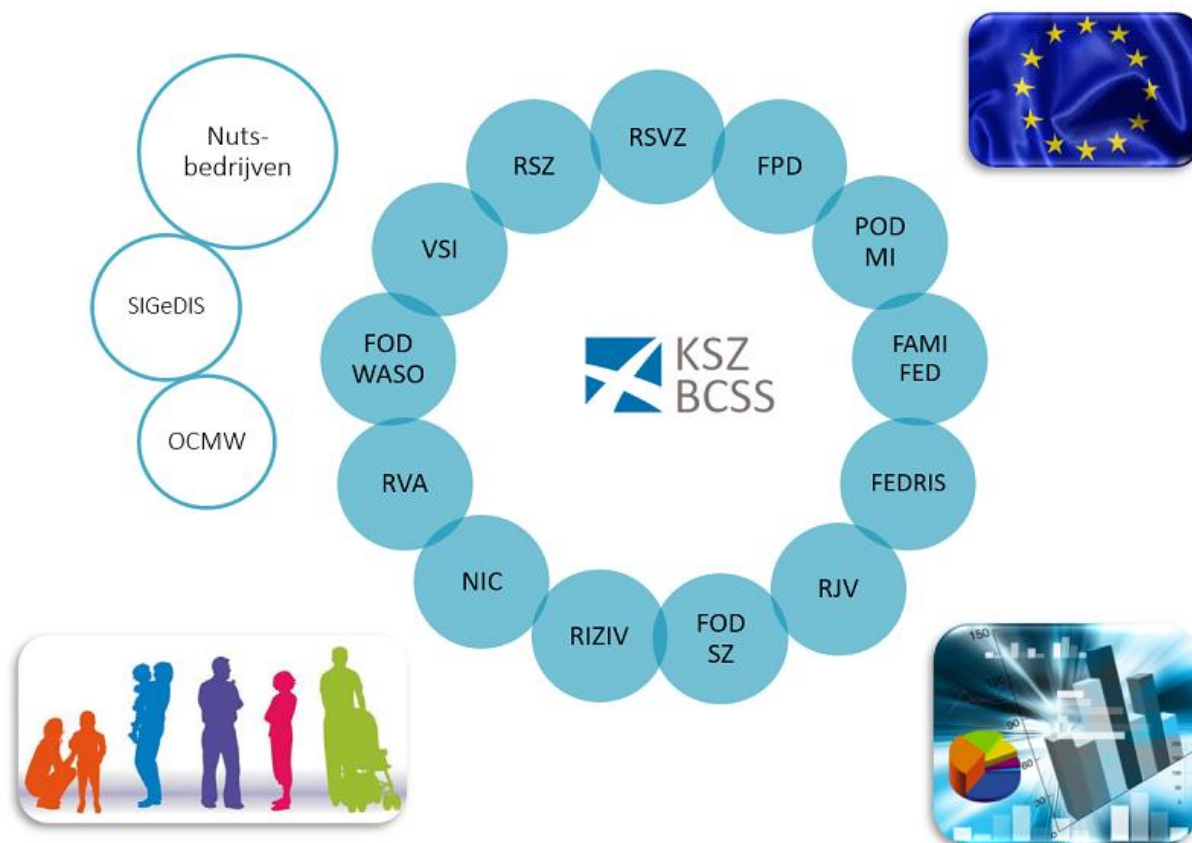
Meer informatie op:

http://www.census2011.be/data/data_nl.html

https://www.census2011.be/analyse/flux_nl.html

6 KSZ (BE)

De Kruispuntbank heeft een elektronisch netwerk (zie afbeelding) uitgebouwd dat de verschillende instellingen van sociale zekerheid met elkaar verbindt. Binnen het netwerk is de Kruispuntbank een motor in een dynamiek van informatiedeling met betrekking tot de sociaal verzekerden en de werkgevers. Iedere instelling van sociale zekerheid is verantwoordelijk voor de opslag en het bijwerken van de informatie in haar gegevensbank.

Meer informatie kan teruggevonden worden op de website van <https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl>

KSZ heeft statistieken ter beschikking omtrent woon-werkverkeer om pendelbewegingen tot op gemeentelijk niveau nauwkeurig in kaart te brengen, bij grensoverschrijdende bewegingen is dit naar het land.

Het bestand bevat de gegevens omtrent uitgaande grensarbeiders aangesloten bij de diverse Belgische ziekenfondsen. Uitgaande grensarbeid wordt, vanwege het ontbreken van een verplichting tot aangifte bij de Belgische sociale zekerheidsinstellingen, niet elders geregistreerd in het DWH AM&SB. Voornamelijk in grensgemeenten is uitgaande grensarbeid courant, en moet het in rekening worden genomen om een ernstige onderschatting van de tewerkstelling van de lokale bevolking te vermijden. Deze data betreffende uitgaande grensarbeid is quasi volledig doordat grensarbeiders die op geregelde basis terugkeren naar België hier ook meestal medische zorgen genieten, zo zijn ze quasi altijd aangesloten bij een Belgische mutualiteit. Deze gegevens zijn betalend op te vragen.

Link naar het datawarehouse: <https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl/dwh/homepage/index.html>

7 Recensement de la population (Fr)

De recensement de la population is een Franse bron die toelaat de diversiteit en de evolutie van de Franse bevolking te meten.

De recensement de la population 1999 is de laatste exhaustieve volkstelling die in Frankrijk werd georganiseerd. Deze bron wordt in diverse studies rond grensoverschrijdende pendel dan ook vaak aangehaald.

Sedert 2004 worden enquêtes gehouden. Deze zijn volledig voor de gemeenten met minder dan 10.000 inwoners en worden elke 5 jaar gehouden. 8% van de inwoners worden jaarlijks onderworpen aan de enquête voor de gemeenten met meer dan 10.000 inwoners.

De volkstellingen zijn enkel één op één vergelijkbaar per 5 jaar. Bijvoorbeeld 2009 – 2004. Dit houdt in dat een tijdsreeks opmaken niet mogelijk is. Enkel een vijfjaarlijkse evolutie behoort tot de mogelijkheden.

Uitgaande pendel (wonen in Frankrijk)

Deze bron geeft enkel de grensstromen weer vanuit Frankrijk (gemeente) richting België.

De geografische indeling is niet geharmoniseerd. Dit wil zeggen dat de geografische indeling gehanteerd wordt van op het moment van de enquête. Fusies tussen gemeenten die tussen de verschillende volkstellingen plaatsvonden worden niet in rekening gebracht. Op verfijnd niveau (gemeente) dient men dus uitermate voorzichtig te zijn bij de vergelijking van gegevens over jaren heen.

8 Caisse Nationale de l'Assurance Maladie des Travailleurs Salariés (FR)

Deze administratieve bron omvat de loontrekkenden in Frankrijk die zijn tewerkgesteld in een vestiging die zich situeert op het Franse grondgebied. Deze maakt het mogelijk om de pendelaars te tellen die verblijven in Frankrijk en werken in het buitenland en omgekeerd. Deze bron is vergelijkbaar met de Belgische RIZIV.

Elk semester worden door de CNAMTS informatie ingezameld betreffende de grenspendelaars bij de verschillende primaire "Caisse nationale d'assurance maladie". Deze informatie omvat de inwoners van Frankrijk die in het buitenland werken (uitgaande pendel) en de buitenlandse inwoners die in Frankrijk werken (inkomende pendel).

De gegevens worden telkens afgerond tot een minimum van 5 loontrekkenden als deze worden verdeeld.

De gegevens zijn beschikbaar voor 30 juni en 31 december van het betreffende jaar.

Deze bron omvat geen informatie over de niet-loontrekkenden en de ambtenaren.

9 Overzicht

Bron	Geografisch niveau	periode	Groep	Pendel
RIZIV	Arrondissement	30 juni	Loontrekkenden en zelfstandigen	In en uit
VAR	Resoc/CSEF	jaargemiddelde	Enkel loontrekkenden	In en uit
RSZ	Gemeente	Per kwartaal	Enkel loontrekkenden	In
EAK	provincie	jaar	Actieve bevolking (15+)	Uit
CENSUS	provincie	2011	bevolking	Uit
KSZ				
RP	Zone Emploi	jaar	bevolking	Uit
CNAM	Zone Emploi	Per semester	Enkel loontrekkenden	In en uit

Institut national de la statistique
et des études économiques

Mesurer pour comprendre

De sectorfoto's werden gerealiseerd door de partners van het Interreg V Fr-Wal-VI project Grenzeloos Competent.

Grenzeloos Competent
Compétences sans frontières